

Dusty Road Muggers & den traditionelle bølge, som jeg oplevede den.

1. Jazz og det, der ligner.

Når man tænker tilbage og husker, at der har været en tid helt uden jazzmusik i ens liv, er det klart interessant at indkredse, hvordan den dukkede op og hvad der var så specielt ved denne musikform, der fik én til at falde for den? Her må man nødvendigvis inddrage tidsbilledet efter krigen: Bortset fra de sidste dønninger af besættelsestidens Guldalder, var musiklivet ret provinsielt, og medens swingtiden i USA var ved at ebbe ud derovre, var plader fra den – p g a krigen - dårlig nok begyndt at nå her til landet. Det skyldtes også til dels valutarestriktionerne, der ikke tillod import af grammofonplader i større mængder fra udlandet. Statsradiofonien havde også en sær modvilje mod rytmisk musik i det hele taget, mens den svenske radio var langt mere pragmatisk indstillet. Vi snakker nu om tiden omkring 1950, hvor jeg var 15 år.

Jeg var i en ung alder blevet radiolytter, og et af de tidligste indtryk var transmissionen fra en offentlig koncert, hvor (tror jeg) Sid Merrimans Orkester spillede ”12th Street Rag”, og hvis jeg husker korrekt, til forsamlingens jubel måtte spille den da capo. Ved en anden lejlighed hørte jeg tilfældigvis en plade med et temmelig obskurt studieorkester, der spillede ”Silverdollar”. Det meste af pladen er optaget af sang, men midt inde bryder band’et pludselig ud i et kor med det herligste Dixieland, og jeg husker denne gang helt klart, at det fik øregangene til at rette sig ud med et ryk. Lignende små godbidder kunne man opleve f. eks. på Spike Jones-plader og med lidt god vilje antage det for jazz. Flere andre mennesker har fortalt om lignende aha-oplevelser, når den ægte vare, eller noget, der lignede, pludselig krydsede deres vej.

Det, som øret registrerede, var at melodien – i modsætning til i populær- og dansemusikken – ikke ligger på beat’et, men forskudt i forhold hertil, så den får et helt anderledes liv, idet den *swinger*. Musikken svæver så at sige oven på rytmen, og det er dens afgørende kvalitet. At ægte, swingende jazzmusik i særlig grad havde evnen til at begejstre, var jo allerede konstateret i Chicago og New York i 20’erne, men hvorfor amerikansk populærmusik, der oprindeligt havde et kraftigt islæt af jazz tabte – eller udvandede - disse egenskaber hen ad vejen, så de måtte genopdages efter krigen, er en anden historie. En anden grund til den traditionelle jazz’ appel kunne være, at tonesproget er tilpas enkelt og umiddelbart tilgængeligt for de fleste, i modsætning til f.eks. BeBop. Endelig forstærkedes sympatien hos enkelte af historien om jazzens tidlige skabere som den undertrykte, farvede klasse, hvilket gav musikken en ekstra social eller politisk dimension. Som det før er set, når en ny mode slår an,

følte vi unge også, at jazzmusikken symboliserede et oprør mod de ældre generationer.

Én ting var, at man var blevet bevidst om denne nye slags musik, men en helt anden sag var, hvordan man fik fingre i den. I radioen var der som sagt meget langt mellem snapsene, men det hjalp en hel del, da man etablerede udsendelserne ”Radioens Jazzklub” med causerier om ældre jazz af især Harald Grut, John Jørgensen, Børge J.C. Møller og Erik Wiedeman. Det var betagende at lytte til Grut’s gennemgang af enkelte af Jelly Roll Morton’s Kongres-indspilninger, hvor man af en af pionerernes egen mund fik beskrevet, hvordan jazzen blev til i det gamle New Orleans. Med mellemrum spillede ”Lytternes pladeønsker” og senere ”Jazz på 78’ere”, og man begyndte at få lidt struktur på, hvordan den ægte vare egentlig lød – og hvem der udøvede den. Ejendommeligt nok var al New Orleans Jazz tilsyneladende indspillet i **Chicago**, og senere i San Fransisco, Australien, London og – out of all places – i Holland, mens den i jazzens gamle arnested i Louisiana var uhyre sjælden. Men al begyndelse er jo svær. Til stor hjælp var en engelsk Pelican-book, **JAZZ**, skrevet af Rex Harris, og senere Jazzens Hvem-Hvad-Hvor, der udkom første gang i 1953.

Jeg gik i klasse med Preben Louw Pedersen, der ligesom sin ældre bror Bjarne også var jazzinteresseret, og hjemme hos dem fandtes et mindre antal jazzplader af lidt varierende lødighed, men alt blev spillet intenst, ligesom nyanskaffede plader blev det, indtil man kendte hver tone og kunne recitere f. eks. Slam Stewarts strygebassolo på Fats Waller’s **Moppin’ and Boppin’**. Senere fik jeg en ny sidekammerat i klassen, Finn A., der også var nogle år ældre, idet han havde gået vejen omkring Realklassen og 1.G på en anden skole, hvor samarbejdet åbenbart ikke fungerede. Han havde en samling på vel 30 plader af høj karat, og her fik jeg smag for den engelske trompetist Humphrey Lyttelton, hvis store band omkring 1950 var et af Europas bedste. Hvad vi ikke vidste var, at inden jeg havde hørt den første plade med **Humph**, var dette prægtige band gået i opløsning. Jeg stiftede også bekendtskab med Bunk Johnson og George Lewis og de skønne gospelsangerinder Sister Rosetta Tharpe og Marie Knight. Finn boede ude i Charlottenlund og kendte en rigtig samler, der igen var ældre end os, og et par gange blev jeg inviteret med over til denne. Han indforskrev selv plader fra USA, så det var jo nærmest en Aladdins hule at komme dér. Jeg har siden hen både set og hørt om hundredefold større samlinger, men dengang var det overvældende bare at se en reol på små trekvart meter på hver led og inddelt i rum. Rummene var jævnt hen kun halvvejs fyldt op med de gammeldags 78 omdrejningsplader, men alle væsentlige kunstnere og orkestre var pænt repræsenteret. Efter sådan en hel aftens frydefuld hjernevask cyklede jeg hjem til Frederiksberg i en døs, overmæt af indtryk. Det kunne man leve rigtig længe på.

I København kunne man være heldig at købe importerede engelske plader i Skandinavisk Grammofon Selskabs butik på hjørnet af Købmagergade og Silkegade, men kendere gik hellere til *Kleinert*, der lå på det spidse hjørne mellem Møntergade og Chr. d. 9 gade. Her kunne man møde mere eksotiske plademærker som f. eks. Melodisc og Tempo, de svenske Gazell, franske King Jazz, Vogue og Jazz Selection. Antikvariske plader lod sig købe, selv om de var dyre, i et lille foretagende, *Accord*, i Vester Farimagsgade 4F, hvor Buen nu ligger; de flyttede senere hen i Gyldenløvesgade overfor Dannerhuset. I *Record Shop*, hos Taxa Ole i Skindergade – lige ud for Kejsergade – fandtes de største sjældenheder; jeg har dog kun købt én plade derinde. Noget senere kom Louis Barnewitz til, med en butik, *NEW ORLEANS*, på Skt. Kjelds Plads på Østerbro, og hos *Musikthomsen* i Frederiksborggade 46 residerede den elskværdige hr. Lakjær; forretningens lyttebox var, selv efter datidens målestok, ualmindelig tilrøget. Endelig var der liv og glade dage i *Diplom Radio* på Vesterbrogade 94, hvor den festlige Bent Haandstad ekspederede. Denne vittige hund omtalte i øvrigt senere, i sit lille blad JAZZ PARADE, saxofonisten *Lucky Thompson* som ”Musikthomsen”.

Yderligere én pladebutik har en ganske særlig plads i manges hjerter. Danmarks valutasituation efter krigen tillod som nævnt kun i yderst beskeden målestok kulturelle udskjelser som f. eks. import af jazzplader, og turistvaluta var på det nærmeste også et uartigt ord. Til endagsrejser til Sverige kunne der dog bevilges et beskedent beløb i svenske kroner, der som oftest blev brugt til ris, kakao eller sydfrugter etc., men jazzfans styrede i Malmö målrettet hen til radioforretningen **Stöltens**, der lå på hjørnet af Södergatan og Gustav Adolfs Torg. I underetagen fandtes en endnu prægtigere Aladdins hule med alle tænkelige musikalske herligheder, og selvom turistbeløbet kun rakte til nogle få plader, mindes jeg, at man var meget langmodig, når danskerne skulle gennem en lang og omstændelig udvælgelsesproces. Ved en af disse ekspeditioner sammen med vor pianist Preben Louw husker jeg endnu, at han omsider bestemte sig for *Lullaby Of The Leaves* med Art Tatum, en plade med Albert Ammons og Parlophone-udgaven af Meade Lux Lewis’ fantastiske *Honky Tonk Train Blues*, et nummer, jeg aldrig bliver træt af at høre og stadig drømmer om selv at kunne spille. Jeg besluttede mig for Hot Five’s *Lonesome Blues* og *Mournful Serenade* med Morton. Når man så kom tilbage til Havnegade, skulle der passes på, for skiverne skulle jo smugles ind, og hvis man havde dem inde på maven, var det bare med at undgå at blive mast i trængslen i den gamle Toldbygning, der nu er blevet til restauranter. Hver gang jeg er i Malmö og passerer Stöltens gamle hjørne, hvor der i mange år har været solgt herretøj, dukker Blichers gamle ord op: **Ak, hvor forandret.**

Mine forældre interesserede sig ikke synderlig for mekanisk musikgengivelse, så ud over radioen ejede de kun en rejsegrammofon. Og det var jo rent barbari at spille

kosteligt anskaffede jazzperler på sådan en *plov*, så nødvendigheden tvang mig til at flikke et forstærkeranlæg sammen der, i forbindelse med en elektrisk grammofon med letvægtspickup, som skånedes pladerne, i øvrigt fungerede upåklageligt de næste 6 år.

Om min egen musikalske baggrund i øvrigt kan nævnes, at min far spillede klaver og arvede klaveret fra sit barndomshjem, da min farmor døde. At opleve på tættest hold én, der kan spille, er vist altid en stor motivation, så jeg fik et par års klaverundervisning i de sidste krigsår. At lære grundprincipperne er altid godt, og formel undervisning gør desuden, at alle tonearter i princippet opleves som ligeværdige. Omvendt kan selvlærte jazzmusikere undertiden blive virkelige ekvilibristere i én eller ganske få tonearter, mens de er meget hjælpeløse i resten! Jeg har selv haft den glæde, at min ene datter *Helle* en overgang var en virkelig habil Ragtime-fortolker.

I foråret 1951 hørte jeg et af de allerførste traditionelle orkestre herhjemme, ”The Ramblers”. Finn A. ringede en eftermiddag og fortalte, at et lyslevende jazzband musicerede ved Ordrup station, og jeg fór nordpå, så hurtigt DSB kunne fragte mig, og nåede lige at høre de sidste par numre. De havde en ganske ung Henrik Johansen på klarinet, og som altid ulastelig klædt i jakke og slips. Med kun en kornet og klarinet var musikken meget dixieland-præget, men dens drive og friskhed var slående. Det blev så kun til en mundsmag, men det gav appetit på meget mere.

Fra efteråret 1951 husker jeg også min første jazzkoncert; det var Simon Brehm’s svenske orkester, der gav koncert i Tivoli og havde **Hot Lips Page** med som gæstesolist. De gjorde et stort indtryk, men som helhed var det jo swing og ikke traditionel jazz. Oplevelsen af trompeten som det toneangivende instrument i et orkester begyndte måske allerede at bundfælde sig ved denne lejlighed.

Jazzklubberne var lige i deres spæde start; jeg har stadig et gammelt medlemskort liggende til ”Hot Club Of Denmark” og husker svagt et enkelt møde i Grand Cafe (hvor Blue Note Club senere huserede), og hvor man bl. a. spillede en del plader med Bechet-Mezzrow og Mahalia Jackson. Men min skolegang var ret krævende, lommepengene små, og vi var endnu ikke for alvor blevet en del af ”jazzmiljøet”. Derfor gik jeg også glip af **Sidney Bechet’s** eneste koncert i København; Finn A. var mere på tærne og fortalte mig siden hen om den.